

Vastaus kirjalliseen kysymykseen koskien mm. YK:n Global Compact for Migration - julistusta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Laura Huhtasaaren /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 445/2018 vp:

Onko hallituksella halua valmistautua Suomen tulevaan EU-puheenjohtajuuskauteen linjaamalla unionin maahanmuuttopolitiikan prioriteeteiksi väestöräjähdyksen ja laittoman maahanmuuton torjunnan sekä saattaa perheenyhdistämistä, kansainvälistä suojelua ja muiden ulkomaalaisten oleskelulupia ja sosiaalietuisuuksia koskevat säädökset vähintään muiden Pohjoismaiden tasolle ja irtautua YK:n Global Compact for Migration -sopimuksesta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomessa maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan valmistelun keskeinen periaate on hallittu maahanmuutto. Ulkomaalaislainsäädäntöä on muutettu tilanteen mukaan ottaen erityisesti huomioon muiden EU:n jäsenvaltioiden ja erityisesti Pohjoismaiden politiikan muutokset ja kehitys. Jo vuonna 2015 muuttoliikekriisin alkaessa olla pahimmillaan pääministeri Sipilän hallitus julkaisi joulukuussa 2015 turvapaikkapolitiittisen toimenpideohjelman, jonka tavoitteena oli muun muassa reagoida Suomeen saapuvien turvapaikanhakijoiden poikkeuksellisen suureen määrään ja saada turvapaikkakustannukset hallintaan. Toimenpideohjelmassa oli lukuisa määrä toimia, joilla pyrittiin kansalliset toimintamallimme uudistamalla varmistamaan turvapaikanhakijoiden määrän hallinta vaativassakin tilanteessa. Suomi on noudattanut tehokasta maastapoistamispolitiikkaa. Lähtökohtaisesti periaatteena on ollut ja on, että ne, joilla ei ole oleskeluoikeutta maassa, palautetaan kotimaahansa.

EU-politiikan yksi keskeisin asia on laittoman maahanmuuton torjunta ja palauttamispolitiikan tehostaminen. Tämä tulee näkymään varmasti myös Suomen puheenjohtajuuskaudella. Väestönkasvu ja ilmastonmuutos tulevat luomaan jatkossa maahanmuuttopainetta, johon tulee varautua hyvissä ajoin. Maahanmuuton tulee olla hallittua nyt ja jatkossa. On kuitenkin huomattava, että maahanmuuttoon kokonaisuutena liittyy monia osa-alueita ja maahanmuuton muotoja.

Suomi on Euroopan unionin lainsäädännön ja kansainvälisten velvoitteiden nojalla sitoutunut antamaan kansainvälistä suojelua lain edellytykset täyttävälle hakijoille. Nämä velvoitteet sitovat myös silloin, kun suuret hakijamäärät asettavat erityisiä haasteita vastaanotto- ja hakemusmenet-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 445/2018 vp

telystä vastaaville viranomaisille. Hallitus on pitänyt tärkeänä varmistaa, että Suomen lainsäädäntö ja käytäntö eivät ole muita Euroopan unionin jäsenvaltioita ja Euroopan unionin lainsäädännön asettamaa vähimmäistasoa suotuisampia. Esimerkiksi humanitaarista suojelua koskevat säännökset kumottiin toukokuussa 2016 voimaan tulleella ulkomaalaislain muutoksella. Tätä suojeluperustetta koskevan oleskeluluvan edellytykset eivät perustuneet Euroopan unionin tai kansainvälisiin velvoitteisiin, vaan taustalla oli kansallinen ratkaisu. Muilla Suomen kannalta keskeisillä vertailumailta kuin Ruotsilla ei ollut käytössä tällaista kansallista kansainvälisen suojelun myöntämisen oleskeluluperustetta.

Sisäministeriön näkökulmasta kansainvälisen suojelun myöntämisen kriteerejä koskeva voimassa oleva lainsäädäntö on lähtökohtaisesti selkeä, EU-säännösten mukainen ja vas-taa Pohjoismaiden ja muiden keskeisten vertailumaiden yleistä linjaa. Sisäministeriössä on lisäksi vireillä hanke, jolla pyritään entisestään tehostamaan uusintahakemusten käsittelyä. Euroopan unionin neuvostossa valmistelussa olevat suoraan sovellettavat asetustasoiset EU-säädökset tulevat lähentämään edelleen maiden käytäntöjä keskenään.

Perheenyhdistämistä koskevan sääntelyn osalta oleellista on arvioida sääntelyn muodostamaa kokonaisuutta. Kansainvälistä suojelua saavien perheenyhdistämisessä Suomi kulkee lähtökohtaisesti samassa rintamassa muiden pohjoismaiden kanssa. Heinäkuussa 2016 toimeentuloedellytyksen soveltaminen laajennettiin koskemaan kansainvälistä suojelua saavien perheenyhdistämistä perheen muodostamisajankohdasta riippumatta. Perheenyhdistämisen edellytysten tiukentaminen perustui hallitusohjelman kirjauksiin ("Perheenyhdistämisen kriteereitä tarkennetaan EU:n perheenyhdistämisdirektiivin mukaisesti") ja vuoden 2015 turvapaikkapoliittiseen toimenpideohjelmaan ("Perheenyhdistämisen kriteerejä tiukennetaan EU:n perheenyhdistämisdirektiivin nojalla täysimääräisesti, edellytyksenä ainakin toimeentuloedellytys ja riippumattomuus sosiaali-tuista"). Toimeentuloedellytyksen laajentaminen arvioitiin nopeasti toteutettavaksi ja tehokkaaksi keinoksi toteuttaa hallitusohjelman kirjauksia.

Lisäksi Valtioneuvoston TEAS-rahoituksella toteutettiin 21.12.2016 julkaistu selvitys, jossa arvioitiin perheenyhdistämisdirektiivin toimeentuloedellytyksen lisäksi mahdollistamien muiden lisätiukennusten käyttönoton edellytyksiä ja vaikutuksia kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden perheenyhdistämisen osalta. Selvityksessä arvioitiin kotoutumisedellytyksen, asuntoedellytyksen, asumisaikavaatimuksen sekä vähimmäisikävaatimuksen käyttönottoa. Selvityksen keskeisin johtopäätös on, että lisätiukennukset eivät toisi sellaista kokonaisuuden kannalta merkittävää lisäarvoa, että niiden käyttöönotto olisi tarkoituksenmukaista. Toimeentuloedellytyksen täytäminen edellyttää käytännössä tietynasteista kotoutumista, asumisaikaa ja asuntoa.

Turvallista, järjestäytyntä ja sääntöjenmukaista siirtolaisuutta koskeva globaali kompakti (Global compact for Safe, Orderly and Regular Migration, GCM), on poliittinen julistus. Kompaktin tarkoituksena on parantaa muuttoliikkeiden kokonaisvaltaista hallintaa. Jäsenmaiden lisäksi yhteiskuntien eri toimijat, kuten kansalaisjärjestöt, yritykset, tiedemaa-ilma ja työmarkkinajärjestöt, sekä YK:n eri organisaatiot ovat mukana. Neuvottelut asiakirjasta saatettiin päätökseen New Yorkissa 13.7.2018.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 445/2018 vp

GCM-asiakirja ei ole jäsenmaita oikeudellisesti sitova asiakirja. Kyseessä ei ole kansainvälinen sopimus vaan poliittinen asiakirja. Se ei vaikuta kansalliseen suvereniteettiin, vaan kukin jäsenmaa päättää itse mahdollisista toimista. Sen vuoksi onkin johdonmukaista, että asiakirja ei edellytä lainsäädäntömuutoksia Suomessa.

Asiakirjassa listataan erilaisia toimenpiteitä muuttoliikkeen hallinnan tehostamiseksi niin vastaanottajamaissa kuin kauttakulku- ja lähtömaissa. Asiakirjan 23 tavoitetta kattavat koko siirtolaisuusyöklän lähtösyistä palautuksiin. Tavoitteet koskevat muun muassa tiedonvälityksen edistämistä, siirtolaisten tunnistautumista, ihmiskaupan ja -salakuljetuksen estämistä, rajavalvontaa, kotouttamista ja peruspalveluita, siirtotyöläisten vahvuuksien tunnustamista sekä palautuksia. Kirjallisen kysymyksen mukaan asiakirja pyrkii saamaan kaikille samat oikeudet riippumatta siitä onko tulija tullut laittomasti tai laillisesti maahan. Tämä väite ei pidä paikkaansa.

Suomen kannalta on tärkeää, että asiakirja sisältää toimenpiteitä ihmiskaupan estämiseksi ja sen uhrien avustamiseksi, samoin kuin toimenpiteitä ihmissalakuljetuksen estämiseksi. Suomen kannalta on tärkeää myös, että asiakirja kattaa kaikki siirtolaisuuden elementit, mukaan lukien vapaaehtoinen paluu ja muilla tavoin suoritettavat palautukset. Neuvottelutuloksen myötä siirtolaisuuskysymykset sidottiin tiiviisti muuhun YK-toimintaan, erityisesti kestävään kehitykseen, jonka avulla pyritään vaikuttamaan siirtolaisuuden ja erityisesti laittoman siirtolaisuuden perimmäisiin syihin.

Hallitus informoi eduskuntaa 5.6.2018 E-kirjeellä (E43/2018 vp) Suomen kannoista, neuvottelutilanteesta ja kompaktin keskeisestä sisällöstä. Koska kysymys muuttoliikkeestä on poliittisesti herkkä, hallitus pitää erittäin tärkeänä, että kolme eduskunnan valiokuntaa (suuri valiokunta 15.6. ja 7.9., ulkoasiainvaliokunta 12.6. ja hallintovaliokunta 5.9.) käsittelivät kompaktia. Valiokunnilla ei ollut huomauttamista hallituksen kantaan. Hallitus sai tiedon eduskunnan puoltavista kannoista lopullisesti syyskuussa 2018 ja näinollen E43/2018 vp jatkokirje voidaan lähettää eduskunnalle marraskuussa.

Loppuasiakirja on tarkoitus hyväksyä poliittisesti korkean tason hallitustenvälisessä konferenssissa Marokon Marrakeshissa 10. - 11.12.2018, johon Suomi aikoo osallistua. Asiakirja menee konferenssin jälkeen YK:n yleiskokouksen hyväksyttäväksi.

Helsingissä 19.11.2018

Sisäministeri Kai Mykkänen